

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 181. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779799930464.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

NEH I:3 1859

Flyveposten meddeler 26.3.1859 meget summarisk, at alle seks historier »er fortalte med den naive Humor og gennemstrømmende af den dybe Følelse og rige Phantasi, der blandt Store og Smaa har erhvervet Digteren en saa talrig og taknemlig Læsekreds.«

Allerede 15.3. havde Berlingske Tidende bragt en forhåndsnotits, som gør et nummer ud af, at det nu er 25 år siden[!] A skrev sit første eventyr, *Fyrtøiet*, »som strax gjorde Opsigt i Børneverdenen«[!]. Men bladets egentlige anmeldelse kom på A's fødselsdag, 2.4., og konstaterer indledningsvis, at hæftet er blevet en succes: »Medens Phantasien dominerer i hans første Eventyr, er det Tanken, der spiller Hovedrollen i de efterfølgende [...] ved »Vinden, der fortæller om Valdemar Daae og hans Døttre« [ville vi] navnlig fremhæve det Musikalske i den sproglige Fremstilling, thi man hører gennem denne Fortælling alle de forunderlige Modulationer, som Vinden er saa rig paa, og naar man er 182 tilende med Fortællingen, behøver man ordentlig at samle sig, for at komme paa det Rene med, at det ikke er Vinden, men Andersen, der har fortalt os den.« Om *Pigen, som traadte paa Brødet*, *Taarnvægteren Ole* og *Anne Lisbeth* fremhæves det, at de har det »dybere Indhold«, mens *Børnesnak* har humor og ironi og *Et Stykke Perlesnor* inderlighed og gemtylighed.

Tredje og sidste avisanmeldelse kom 7.6.1859 i Dagbladet, som taler om »uformindsket Digterkraft og en frodig Produktionsevne«. Valdemar Daae »er ikke af den almindelige Art; den har foruden sit eget reelle Indhold ogsaa en anden Interesse, en sproglig eller fonetisk, idet det nemlig er Vinden, som fortæller, og Stilen har det stødviis Susende, det rastløst Henfarende, som er eiendommeligt for Vinden; man maa være opmærksom herpaa, naar man læser Historien, for ret at forstaae den, men hører man den blive oplæst, paatrænger det sig afsig selv«. Men samtidig ankes der over, at A, som i sine senere eventyr har taget »Livets vanskeligste Gaader« op til behandling, forsømmer en digtning »af en anden og mere jordisk Art, saadanne Eventyr som »Kjærestefolkene«, »den standhaftige Tinsoldat«, »Stoppenaalen« og saa mange andre, der ere heelt gennemtrængte af gnistrende Humor [...] Denne Humor [...] er sparsommere repræsenteret i det sidste Hefte end i noget af de foregaaende.«

Endelig placerer C. Rosenberg - Dansk Maanedsskrift bd. 2, 1859, 479-80 - A i et bestemt kulturperspektiv: *Vinden fortæller* »staaer [...] og vil maaskee bestandig staae uovertruffet i Originalitet og Friskhed [...] den ubundne Stiil gjør her et fuldkommen saa lyrisk Indtryk, som den bedst til Æmnet svarende Versification og Musik kunde gjøre [...] Ved denne Fortælling, saavel som ved de to betydeligste af de følgende: »Pigen, som traadte paa Brødet« og »Anna Lisbeth«, mindes man iøvrigt atter levende om den Sammenhæng, der finder Sted mellem Middelalderens Legendedigtning og Andersens Eventyrdigtning. Der er begge Steder den samme religiøse Grundvold, ofte kommende tilsyne gennem ganske beslægtede Phantasibilleder - hvor nær ligger f.Ex. ikke Indholdet af de bekjendte svenske Viser »Dufvan på liljekvist« eller »Liten Karin« ved Indholdet af mangt Andersensk Eventyr! og der findes hos ham dog intet Spor af bevidst Efterligning. Det er aabenbart en oprindelig Aare i det danske eller de nordiske Folks Dyb, der atter her er vældet frem, efter i lange Tider at have rundet i det Skjulte. Heri ligger vel egentlig Hr. Andersens nationalhistoriske Betydning.«

Sin vane tro er Signe Læssøe begejstret: »Min hele Sjæl er blevet oplivet [...] Alt er herligt, Hjertet faaer Alt, hvad det trænger til, og Aandens Gnister blusse saa livsaligt op ved [...] alt det Tænkte, der 183 lyser frem af hvert Blad.« Men hun har dog ogsaa nogle indvendinger: »At De har personificeret Adelen, Rigdommen og Aanden i de tre Smaapiger i »Børnesnak«, er ypperligt. At De tilsidst lader dem blive som de Bedre de ere, det er lidt melankolsk at tænke sig; thi ere de voxne, skikkelige Mennesker saaledes og blot skjule det med den Kaabe, vi Alle have ved Haanden, saa er det sørgeligt. Ved Deres »Ane Lisbeth« saa jeg for mig to Lande, skilte ved en Flod, hvorover De som Bro havde lagt Overtroen som en Overgang fra Eventyr til Historie. Da Lise [hendes hushjælp], som læste den for mig kom til det Sted: »Hold Dig fast ved mig, Du er dog min Moder« [...] da brast hun i Graad og kunde ikke strax læse mere. Jeg troede, den endte dér og sagde: »Ja Gud er naadig og barmhjertig!« Da hun saa begyndte igjen, blev jeg lidt utaalmodig, jeg vilde ikke have den længere; men altsom hun blev ved at læse, blev jeg god igjen, og nu takker jeg Dem inderligt for den hele [...] Vægteren er jeg ikke rigtig bekjendt med endnu; maaskee sidder han mig for høit paa sit Taarn. Jeg har kun een Gang prøvet at stige op til ham, og da hilsede han mig ikke saa lokkende som de Andre; maaskee gjør han det næste Gang, naar jeg atter hilser paa ham. Man kjender jo Folk paa det Selskab, de omgaaes; da han nu er i det meest udvalgte Selskab, tvivler jeg ikke paa, at jeg har miskjendt ham« (Nicolaj Bøgh: Signe Læssøe, 1877, 149 ff).

Bøgh daterer blot brevet til året 1859, men det må være fra før 9.4., for den dag sender hun A et nyt brev, hvor hun har forsonet sig med slutningen på *Børnesnak*: »Den Slutning, min lille Yndling faaer, at de skaanselsløse tre Smaapiger dog blive gode og elskværdige, tyder paa det rene, skyldfrie Hjerte, hvormed De har tilgivet og derfor nu ogsaa høster den reneste Himmelsæd. Den anden Aften paa Taarnet

[*Taarnvægteren Ole*] er saa ypperlig, saa skarpsindig, at jeg, hver Gang jeg hører den, har min inderlige Glæde af den. Saadan Skarpsindighed, som *der* er udviklet, forynger mig hver Gang det læses for mig, hver Gang jeg tænker paa det [...] Viggo [hendes søn, præsten] beundrer den Klarhed, hvormed De har fremsat hendes [: Anne Lisbeths] Samvittighedsnag; han sætter »Ane Lisbeth« og »Valdemar Daa« øverst, den Sidste for den locale Duft og Tone, der er over den; han siger, den er classisk, den er dansk og kan ikke være uden dansk.« (BtA 507 f).

Endnu en brevkritik fik A. Kort tid i forvejen havde han gjort bekendtskab med den plattyske digter Klaus Groth, som han havde sendt sine eventyr, og som nu svarede fra Kiel 5.12.1860: »Ueber Ihre Eventyr hätte ich gem etwas Ausführliches mit Ihnen gesprochen. Dynd-Kongens Datter und Vinden fortæller om Valdemar Daae og hans Døttre haben mir besonders zugesagt. Das letztere hat ganz 184 besonders einen Schhnitt oder vielmehr einen Ton wie ein Naturlaut, der durchklingt. Mehr davon, lieber Andersen! Dyndkongens Datter ist ja ein Stück, das kommt und nicht gemacht werden kann; eben zu dem letzteren hätte der »Vind« wohl noch Geschwister im Sack. Anna Lisbeth ist mir etwas zu traurig, herzbrechend.« (BtA 140 f).

Da Brandes i 1869 offentliggjorde sit berømte A-essay (i *Illustreret Tidende* 11., 18. og 25.7.), var der næsten ingen grænse for digterens jubel. Næsten - for han savnede omtale af et par eventyr, »som jeg giver særlig Betydning«. Det er nu ikke færre end 6 eventyr han savner, heraf 3 fra dette hæfte, nemlig »to af de, antager jeg, dybeste af alle mine Eventyr: »Anna Lisbeth« og »Pigen, som traadte paa Brødet« [...] Et for sin Danskhed og fra Sprogets Side betydende Stykke er vistnok »Valdemar Daae«« (BfA II 602 f).